

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2292

Vragen van het lid **Eppink** (JA21) aan de Minister voor Natuur en Stikstof over *het bericht «Schapenhouders Drenthe zijn klaar met de wolf»* (ingezonden 18 februari 2022).

Antwoord van Minister **Van der Wal-Zeggelink** (Natuur en Stikstof) (ontvangen 31 maart 2022).

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van het bericht «Schapenhouders Drenthe zijn klaar met de wolf»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Kunt u aangeven hoeveel schade-uitkering er per jaar tussen 2015 en 2021 uitgekeerd, gelet op uw eerdere antwoord dat er in de periode 2015–2021 «ongeveer 164.000 euro» voor wolvenschade is uitgekeerd door provincies als tegemoetkoming?²

Antwoord 2

De provincies zijn verantwoordelijk voor de uitbetaling van een tegemoetkoming in de schade. BIJ12 is de interprovinciale uitvoeringsorganisatie die dit namens de provincies uitvoert. Hieronder treft u het door BIJ12 aangeleverde overzicht van de per kalenderjaar uitbetaalde bedragen voor schade door wolven aan.

¹ NOS, 17 februari 2022, «Schapenhouders Drenthe zijn klaar met wolf: «Het is een lustmoordenaar»» (www.nos.nl/index.php/artikel/2417718-schapenhouders-drenthe-zijn-klaar-met-wolf-het-is-een-lustmoordenaar).

² Aanhangsel van de Handelingen, vergaderjaar 2021–2022, nr. 1632.

<i>Jaar</i>	<i>Bedrag in €</i>
2015	1.515,00
2016	0,00
2017	10.777,00
2018	32.683,00
2019	28.590,16
2020	73.168,29
2021 (voorlopig)	17.520,55
Eindtotaal	164.254,00

Vraag 3

Is er volgens u sprake van een groeiende trend tussen 2015 en nu wat betreft wolvenschade en de kosten daarvan?

Antwoord 3

Het aantal wolven dat zich in Nederland heeft gevestigd sinds 2015 is toegenomen. De schade-uitkeringen door de provincies zijn hiermee in lijn.

Vraag 4

Bent u van mening dat de schade door wolven in 2022 en komende jaren hoger zal zijn dan in 2021? Kunt u uitleggen waarom wel of niet?

Antwoord 4

De omvang van de schade is niet te voorspellen. Deze hangt niet alleen af van het te verwachten aantal wolven, maar ook van de beschermingsmaatregelen die dierhouders treffen om predatie op gehouden landbouwhuisdieren te voorkomen.

Vraag 5

Bent u van mening dat het eerlijk is dat, zoals een burger aangeeft, «20.000 euro voor een hek» niet genoeg blijkt om de kosten te drukken omdat arbeidsuren niet vergoed worden, ook gelet op uw eerdere antwoord dat er in de periode 2015–2021 «ongeveer 533.000 euro voor wolfwerende materialen in bruikleen is uitgegeven»?³

Antwoord 5

Primair is de dierhouder zelf verantwoordelijk voor het voorkomen van wolvenaantallen op zijn dieren. Verschillende provincies kennen een subsidieregeling voor de aanschaf van wolfwerende rasters. Het is de bevoegdheid van de provincies om subsidie te verlenen, de hoogte van het subsidiebedrag vast te stellen en de voorwaarden die zijn verbonden aan de subsidie te bepalen.

Ik ben van mening dat deze hulp bij de preventie van predatie op landbouwhuisdieren voldoende is.

Vraag 6

Bent u van mening dat ook arbeidsuren hetzij installatiekosten door een extern bedrijf vergoed moeten worden?

Antwoord 6

De subsidies van de provincies gaan uit van redelijkheid en billijkheid. De basis wordt daarbij gevormd door een vergoeding van de directe kosten. Zoals bij het antwoord op vraag 5 is aangegeven, ben ik van mening dat de door provincies aangeboden hulp bij de preventie voldoende is.

Vraag 7

Bent u van mening dat wachten op een schadevergoeding sinds oktober 2021, zoals bij sommige gedupeerden het geval is, correct is, waarbij gedupeerden van wolvenschade ook aangeven dat zij vaak langer dan de zes weken wachttermijn moeten wachten?

³ Aangangsel van de Handelingen, vergaderjaar 2021–2022, nr. 1632.

Antwoord 7

In de meeste gevallen kan een uitbetaling binnen 16 weken worden gedaan. BIJ12 handelt een melding af binnen 10 weken na ontvangst van het taxatierapport. Het taxatiebureau levert na een melding het taxatierapport binnen 6 weken op aan BIJ12. Soms duurt dit langer, bijvoorbeeld omdat het taxatiebureau lang(er) moet wachten op eventuele facturen van een dierenarts of het destructiebedrijf. De facturen zijn nodig om een taxatierapport af te ronden en een tegemoetkoming te verlenen. In andere gevallen is er sprake van gewonde of vermiste dieren, waardoor het taxatiebureau een wachttijd moet inbouwen om alle informatie compleet te krijgen.

Vraag 8

Bent u voornemens om met Bij12 in gesprek te gaan over het sneller oplossen van de lopende schadeclaims?

Antwoord 8

Mijn ambtenaren hebben regelmatig constructief overleg met BIJ12. Het is daardoor bekend dat BIJ12 er alles aan doet om de aanvragen voor schadevergoeding zo snel en zorgvuldig mogelijk af te wikkelen.

Vraag 9

Bent u van mening dat er in de provincie Drenthe, die een wolvenconsulent heeft aangenomen, en in Nederland sprake is van een wolvenprobleem?

Antwoord 9

Er is in Nederland geen sprake van een wolvenprobleem. Tot op heden kunnen we enkel spreken van probleemsituaties waarbij wolven schade toebrengen aan landbouwhuisdieren. De wolvenconsulent in Drenthe adviseert daarom in deze situaties schapen- en geitenhouders over goede preventieve maatregelen.

Vraag 10

Bent u van mening dat wolven thuishoren in de Nederlandse natuur?

Antwoord 10

Ja, wolven zijn van grote waarde voor een natuurlijk evenwicht en de biodiversiteit in Nederland.

Vraag 11

Bent u van mening dat wolven actief geweerd moeten worden uit Nederland?

Antwoord 11

Nee, zie mijn antwoord op vraag 10.

Vraag 12

Bent u van mening dat wolven de biodiversiteit in Nederland aan kunnen tasten, bijvoorbeeld door het doodbijten van wilde dieren zoals zwijnen, zwijnen, reeën, edelherten, ganzen, eenden, fazanten, korhoenders en andere vogels?

Vraag 13

Wat is er volgens u mogelijk binnen de huidige wetgeving om wolven actief buiten Nederland te houden?

Antwoord 13

Het zal niet mogelijk zijn om wolven buiten Nederland te houden. De wolf is een strikt beschermde diersoort die zich op eigen kracht weer in Nederland heeft gevestigd en die, zoals bij vraag 12 aangegeven, zorgt voor een verrijking van de biodiversiteit.

Vraag 14

Is het volgens u aannemelijk dat wolven in de toekomst overlast zullen veroorzaken in dorpen en stedelijke gebieden in Nederland?

Antwoord 14

Ervaren overlast door de aanwezigheid van de wolf valt ook in de toekomst niet uit te sluiten. De Factfinding studie,⁴ die vorig jaar is uitgevoerd door Wageningen Environmental Research (Kamerstuk 33 576, nr. 251), geeft aan dat zo lang wolven mensen zien als een potentiële bedreiging of toppredator, wolven de confrontatie met mensen zullen blijven mijden. Het risico zit in het afleggen van schuwheid naar mensen toe, veelal veroorzaakt door menselijk handelen. Met name indien wolven mensen gaan associëren met voedsel kan overlast ontstaan. Daarnaast kunnen wolven leren dat onvoldoende beschermd vee een geschikte voedselbron is, ook al komt vee meestal in de buurt van mensen voor.

Vraag 15

Kan Nederland volgens u leren van Duitsland, waar wolven jaarlijks circa drieduizend boerderijdieren doden, in het bijzonder van de milieuminister van Noordrijn-Westfalen, die wolven wil afschieten die te dicht bij mensen zijn geweest?^{5, 6}

Antwoord 15

In de beantwoording van eerdere vragen (kenmerk 2021D49842) is aangegeven dat vanwege grote verschillen in aantallen wolven, beleid op landelijk of regionaal niveau, aard en omvang van de natuur, veedichtheid, historische ervaring met grote roofdieren en maatschappelijk draagvlak de situatie in de verschillende lidstaten moeilijk met elkaar te vergelijken is.

Het afschieten van de wolf kan alleen worden toegestaan met inachtneming van de betreffende regels onder het Verdrag van Bern en de Habitatrichtlijn. Hierbij moet aan drie cumulatieve criteria voldaan worden:

- (1) er moet sprake zijn van een in het Verdrag van Bern c.q. de Habitatrichtlijn genoemd doel (bijvoorbeeld onderzoek, openbare veiligheid of het voorkomen van ernstige schade aan vee);
- (2) bevredigende alternatieven voor het beoogde ingrijpen ontbreken; en
- (3) het ingrijpen staat niet in de weg aan het bereiken van een goede staat van instandhouding.

Vooraf deze laatste twee eisen maken afschot van een gezonde wolf al snel problematisch. Het is regelmatig voorgekomen dat lidstaten in dit verband op de vingers getikt zijn door de Europese Commissie voor afschot van wolven of andere grote roofdieren dat niet in overeenstemming was met de internationale regels.

Vraag 16

Kunt u aangeven of en hoe Nederlandse burgers zich fysiek mogen verdedigen op het moment dat een wolf/meerdere wolven een mens bedreigt/bedreigen, bijvoorbeeld op een moment wanneer «voorzichtig zijn» of wegrekken niet meer mogelijk is, gelet op uw eerdere antwoord dat «extra bescherming van mensen [tegen wolven] niet nodig is» vanwege «het kleine risico om als mens gebeten te worden door een wolf»?⁷

Antwoord 16

Ik begrijp dat sommige burgers het gevoel kunnen hebben zich te moeten verdedigen tegen de wolf. Uit de Factfinding studie komt echter naar voren dat het aantal incidenten in onze westerse leefomgeving gering is en het risico om als mens gebeten te worden door een wolf heel klein, vanwege hun natuurlijke schuwheid voor mensen (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2021–2022, nr. 1632). De juridische analyse⁸ geeft aan dat op grond van art.

⁴ De wolf terug in Nederland: Een factfinding study – Research@WUR.

⁵ de Volkskrant, 1 juni 2021, «In Duitsland is de aloude strijd tussen mens en wolf terug: «Ze hebben geleerd op klaarlichte dag aan te vallen»» (www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/in-duitsland-is-de-aloude-strijd-tussen-mens-en-wolf-terug-ze-hebben-geleerd-op-klaarlichte-dag-aan-te-vallen~b035bed7e/).

⁶ de Stentor, 29 december 2021, «Duitse deelstaat wil wolven afschieten die te dicht bij mensen zijn geweest» (www.destentor.nl/home/duitse-deelstaat-wil-wolven-afschieten-die-te-dicht-bij-mensen-zijn-geweest~aeb453e1?referrer=https%3A%2Fwww.google.com%2F).

⁷ Aanhangsel van de Handelingen, vergaderjaar 2021–2022, nr. 1632.

⁸ De juridische bescherming van de wolf in Nederland en in een aantal andere Europese landen (bij12.nl).

172, derde lid van de Gemeentewet de burgemeester bevoegd is bij verstoring van de openbare orde of bij ernstige vrees voor het ontstaan daarvan, de bevelen te geven die noodzakelijk te achten zijn voor de handhaving van de openbare orde. Dit kan ook betrekking hebben op het ingrijpen in een situatie waarin een wolf een mens dreigt aan te vallen. De wolf kan op bevel worden gedood. Er moet dan sprake zijn van direct en acuut gevaar.

Vraag 17

Wat kunnen Nederlandse burgers in een stedelijk gebied en dorpen – waar niet altijd ruimte is om (stroom)hekken neer te zetten – volgens u doen om zich te beschermen tegen overlast of aanvallen van wolven?

Antwoord 17

De beste manier om aanvallen van een wolf op vee te voorkomen is om preventieve maatregelen te nemen. Hierbij kan gedacht worden aan het 's nachts op stal zetten van vee. De provincies bieden waar mogelijk hulp aan veehouders aan. Meer informatie hierover is voor veehouders te vinden op de website van BIJ12. Een goede begeleiding en voorlichting van veehouders om de gewenste preventieve maatregelen ook deugdelijk te plaatsen is hierbij van belang. De provincie kan veehouders ook helpen met het tijdelijk uitlenen van wolfwerende noodrasters op het moment dat een wolf daadwerkelijk in de buurt is.

Vraag 18

Is het volgens u strafbaar om als Nederlands burger jezelf te verdedigen tegen een wolvenaantal?

Antwoord 18

Het opzettelijk doden van een wolf door een burger, behoudens een ontheffing, is een overtreding van artikel 3.5, eerste lid, van de Wet natuurbescherming. Handelen in strijd met de verbodsbepaling van artikel 3.5, eerste lid, van de Wet natuurbescherming is aangewezen als economisch delict als bedoeld in artikel 1a, onder 1°, van de Wet op de economische delicten. In artikel 12 van de Habitatrichtlijn is vastgelegd dat alle nodige maatregelen moeten worden genomen om het illegaal doden van wolven te voorkomen. De landelijke en provinciale overheden geven op zo breed mogelijke manieren invulling aan deze wettelijke verplichting.

Zoals in het antwoord op vraag 16 aangegeven, is de kans op een aanval van de wolf op de mens gelukkig zeer klein. De noodzaak om als burger zichzelf tegen een wolvenaantal te moeten verdedigen, zal daarom ook zeer zelden voorkomen. In geval van direct en acuut gevaar kan voor een burger sprake zijn van handelen in een noodsituatie. Daarbij bestaat de mogelijkheid zich te beroepen op de rechtvaardigingsgrond «overmacht in noodtoestand» (artikel 40 jo. 91 Wetboek van Strafrecht). In dat geval moet het handelen van de burger die zichzelf verdedigt in redelijke verhouding staan tot het na te streven doel en daarnaast mogen er geen alternatieve, minder ingrijpende middelen voorhanden zijn. Bij een geslaagd beroep op overmacht in een noodtoestand wordt de wederrechtelijkheid van het handelen van de burger ontnomen.

Tevens kan, zoals in het antwoord op vraag 16 is aangegeven, de burgemeester in acute noodsituaties ingrijpen.

Vraag 19

Bent u voornemens of staat u open om middels een wetswijziging Nederlandse burgers die zich willen weren tegen wolven meer juridische bescherming te bieden?

Antwoord 19

Er zijn juridisch voldoende mogelijkheden voor bescherming van mens en dier tegen eventuele aanvallen door de wolf. Een wetswijziging is derhalve niet nodig.

Vraag 20

Kunt u elke vraag afzonderlijk beantwoorden en binnen de gebruikelijke beantwoordingstermijn van drie weken?

Antwoord 20

Een gedegen beantwoording van de vragen heeft meer tijd gekost en daardoor is het niet gelukt om de vragen binnen de gebruikelijke termijn te beantwoorden.